

Inventarisatie Dorpsondersteuner van 'ik naar wij'

Aanleiding inventarisatie

De PVV en de Partij van de Dieren hebben een motie ingediend met als voorstel het project 'Wedde dat het lukt' structureel te financieren vanuit de Provincie. Gezien de eventuele impact van deze motie is Groninger Dorpen gevraagd provincie breed een inventarisatie te doen van projecten met een dorpsondersteuner. De onderstaande tekst is grotendeels een kleine samenvatting van een onderzoek wat het Aletta Jakobs School of Public Health in 2020 voor ons heeft uitgevoerd op het thema Dorpsondersteuner. Meer informatie daarover vindt u onderaan het document.

Wat is een dorpsondersteuner?

De dorpsondersteuner is een persoon (of meerdere personen) die zich inzet voor het dorp om de leefbaarheid in het dorp te optimaliseren. De dorpsondersteuner houdt zich veelal bezig met de organisatie van informele zorg, legt verbinding tussen sociaal en medisch domein, staat dorpsbewoners bij in hun relaties met zorgorganisaties en overheid en/of zet zich in voor de versterking van het verenigingsleven en de organisatie van (andere) sociale activiteiten.

Speelveld van de dorpsondersteuner

Elke dorpsondersteuner is uniek en zet zich in naar gelang de behoeften van het dorp. Dorpsondersteuners interacteren met veel verschillende partijen (stakeholders). Bijvoorbeeld gemeenten, welzijn, thuiszorgorganisaties, huisartsen, verenigingen en andere partijen in het sociaal en/of medisch domein, maar accenten per dorp verschillen. Wel maakt de dorpsondersteuner in alle gevallen gebruik van een netwerk van vrijwilligers, die informele zorg aanbieden in het dorp. De inzet van vrijwilligers wordt dan ook als onmisbaar ervaren, met name bij kleine informele hulpvraagstukken. Dorpsondersteuners kunnen zowel vrijwilliger of in dienst zijn van een autonome stichting die zich inzet voor de leefbaarheid in het dorp.

Toegevoegde waarde dorpsondersteuner

Er zijn verschillende manieren waarop de dorpsondersteuner (maatschappelijke en economische) waarde creëert:

- ✓ De dorpsondersteuner zorgt ervoor dat de vraag naar informele en formele zorg gekoppeld wordt aan het aanbod van informele en formele zorg.
- ✓ Werkdrukverlaging voor bijvoorbeeld de huisarts of wijkverpleging
- ✓ Zorgkosten besparend. Bijvoorbeeld door vroegtijdige inzet van vrijwilligers worden hogere (formele) kosten op langere termijn voorkomen.
- ✓ Ook kan de dorpsondersteuner dorpsbewoners helpen bij het nemen van (betere) beslissingen en bewoners bijstaan in hun relatie tot de overheid of zorginstanties.
- ✓ De inzet van de dorpsondersteuner voorziet niet alleen in de behoefte van hulpvragers, maar heeft ook welzijnverhogende effecten voor de betrokken vrijwilligers.
- ✓ Daarnaast worden sociale structuren in het dorp versterkt door de inzet van de dorpsondersteuner.

Innovatie kansen:

- ✓ Maatschappelijke veranderingen leveren nieuwe samenwerkingsverbanden: een mix van informele en formele zorg, met professionals en vrijwilligers.
- ✓ Minder curatieve zorg en meer oog voor preventie.
- ✓ Focus ligt op waarde gedreven zorg, namelijk:
 - Oog voor persoonlijke voorkeuren en behoeften van inwoners.
 - Meer kleinschalige en persoonsgerichte zorg.
 - Inwoner praat en doet mee. Dit vergroot de menselijke maat.

Huidige en toekomstige financiering

Wat duidelijk blijkt uit de verschillende dorpsondersteunersprojecten is dat leefbaarheid een collectief goed is en (waarschijnlijk) niet door marktwerking tot stand komt. De huidige manier van financiering van de desbetreffende dorpsondersteuners varieert van een vrijwilligersvergoeding ontvangen tot een met een parttimebaan. Waarin soms de gemeente garant staat voor de financiering, of door gebruik te maken van eenmalige (externe) subsidiebudgetten.

Gezien de dynamiek en complexiteit tussen alle betrokken partijen: dorpen, gemeenten, zorgverzekeraars, zorgaanbieders etc. is een goede coördinatie hierin noodzakelijk.

Uitdagingen die er bijvoorbeeld liggen zijn:

- ✓ Huidige zorgwetten te ontsluiten voor lokale zorginitiatieven.
- ✓ Gezamenlijk knelpunten te signaleren, kennis te genereren en te delen met alle betrokken partijen.
- ✓ Dorpen en inwoners klaar te stomen op een steeds meer veranderend zorglandschap

Rol Groninger Dorpen

- ✓ Dorpen mede klaar te stomen op hun eigen toekomstig zorglandschap d.m.v:
 - Kennis delen, advies geven en procesbegeleiding
 - Organiseren van kennis en inspiratiebijeenkomsten (met name regionaal)
 - Bij elkaar brengen van informele en formele partners
- ✓ Praktijkgerichte ervaringen kunnen meenemen, bijvoorbeeld vanuit het project DOS
- ✓ Gezamenlijk lerend netwerk te vormen
- ✓ Aanbieden van een toolbox voor dorpen in de vorm van bijvoorbeeld de Actieve Dorpen Aanpak (ADA)

Overzicht dorpsondersteuners provincie Groningen

Hieronder vindt u een overzicht van alle dorpen die momenteel een dorpsondersteuner hebben. Voor de volledigheid zijn ook de dorpen meegenomen die een dorpsloket hebben, wat namelijk een vergelijkbare functie heeft als die van een fysieke Dorpsondersteuner.

Gemeente Eemsdelta

Dorpen met een betaalde Dorpsondersteuner:

Wagenborgen | Woldendorp | Borgsweer | Termunten | Termuntenzijl*

Meedhuizen | Losdorp **

*Termuntenzijl mist nog een vrijwilligersnetwerk

**Alle dorpen vallen onder het project Dorpsondersteuning Zuid (DOZ)

Dorpen zonder een betaalde Dorpsondersteuner:

Loppersum* | Middelstum* | Bierum** | Baamsum***

*Loppersum en Middelstum hebben een zorgcoöperatie met een dorpsloket

**Bierum heeft een 24 uren dorps telefoon

***Rol dorpsondersteuner nog onbekend

Gemeente Westerwolde

Dorpen met een betaalde dorpsondersteuner:

Wedde | Weddeveer | Veelerveen | Vriescheloo* |

*Alle dorpen vallen onder het project Wedde dat 't lukt

Gemeente Midden-Groningen

Noordbroek: zorgcoöperatie + dorpsloket

Gemeente Het Hogeland

DörpsZörg Ulrum: vervullen meerdere personen op vrijwillige basis samen de functie van dorpsondersteuner

Gemeente Oldambt

Westerlee: pilot '*Veur mekoar mit mekoar*' met dorpsondersteuner afgerond (nog geen vervolg)

Gemeente Westerkwartier

Grijpskerk: dorpsloket

(Klik [hier](#) voor meer informatie over het onderzoek Dorpsondersteuner)

Infographic Dorpsondersteuner

DE SOCIALE WINST VAN DE DORPSONDERSTEUNER

De dorpsondersteuner

De dorpsondersteuner organiseert informele zorg in het dorp met als doel het verbeteren van leefbaarheid en welzijn. Hulpbehoevende dorpsbewoners worden doorverwezen naar vrijwilligers die informele zorg aanbieden, of naar formele zorg instanties. Dit (betaalde of vrijwillige) dienstverband is vaak formeel ondergebracht in een stichting of vereniging, waar verantwoording aan wordt afgelegd.

Wat is de sociale winst van de dorpsondersteuner?

Om deze vraag te onderzoeken is er in de periode maart-mei 2022 onderzoek gedaan naar 4 initiatieven in de provincie Groningen:

- Middelstum - Middelstum
- DorpsZorg Ulrum - Ulrum
- Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen - Wagenborgen en Woldendorp
- Wedde dat 't lukt - Wedde, Wedderveer, Vrieschalo en Veerleveen

In dit gesprekken zijn dorpsondersteuners, zorgverleners en vrijwilligers middels het Social Profit Canvas geïnterviewd.

Onderzoeksmethode

Het Social Profit Canvas is een methode om sociale winst in kaart te brengen. Sociale winst is de waarde gecreëerd door publieke organisaties voor de begunstigde, belanghebbenden en de samenleving (Vermeulen & Vroomen, 2019).

Learning community

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Learning Community "De sociale winst van de dorpsondersteuner" van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen georganiseerd door Richard Jong-A-Pin (RUG), A.J.S.P.H. en Juliette de Wit (RUG). Het is onderzoek is uitgevoerd door Margo Agricola, Ellen Bontaloe, Peter Göttsche, Ankie de Jong, Eline Koopman, Tim de Leeuw, en Marie Wessling. Deze learning community is gesubsidieerd door de Gratama Stichting.

Hallo, ik ben de dorpsondersteuner. Ik werk voor het dorp en verbind mensen. Ik leer zoveel mogelijk mensen kennen om vertrouwen op te bouwen en zo de drempel te verlagen om hulp te vragen of aan te bieden. Ik kan problemen vroegtijdig signaleren en er door voor zorgen dat ze snel aangepakt worden.

"Een dorpsondersteuner pakt problemen op, die te groot zijn om te verwaarlozen, maar die te klein zijn om aan een professional over te laten."

De door ons onderzochte dorpsondersteuners lossen honderden hulpvragen op per jaar. Denk hierbij aan hulp in huis of bij administratie, het maken van een wandeling, samen koffie drinken, of het vervoer naar een dokter of ziekenhuis.

Door de interventie van de dorpsondersteuner kunnen dorpsbewoners langer thuis blijven wonen en zijn ze minder eenzaam. Ook profiteren dorpsbewoners van een verbeterde en soepelere informele voorziening (in relatie tot het sociaal en medisch domein) door tussenkomst van de dorpsondersteuner. Vrijwilligers halen ook voldoening uit hun werk en vinden hun inzet zinvol. Ze zijn meer betrokken bij het dorpsleven, leren over het dorp, en maken kennis met nieuwe mensen.

Door de interventie van de dorpsondersteuner belandt de juiste zorg op de juiste plek. Omdat de dorpsondersteuner de dorpsbewoners goed kent, kan hij/zij problemen vaak vroegtijdig signaleren en de juiste vrijwilliger/instantie inschakelen. De formele zorg profiteert, omdat hogere kosten kunnen worden vermeden. Ook voor familieleden en buren zijn er positieve uitkomsten. Zij worden ontlast doordat de vrijwilliger helpt.

"We profiteren allemaal omdat we elkaar op de hoogte houden en aanpakken wat we voor elkaar kunnen betekenen."

De interventie van de dorpsondersteuner heeft ook impact op de samenleving. Zo verbetert de leefbaarheid in het dorp, worden sociale structuren versterkt, neemt welzijn en saamhorigheid toe, en kan zorgbeleid doelmatiger uitgevoerd worden.

"Samen zijn we trots op de bereikte doelen en de dorpsondersteuner als initiatief."

"Sommige hulpverleners hebben kinderen die ver weg wonen, en in dit soort gevallen is het fijn als zorgtaken uit handen kunnen worden genomen. Zo is mijn dochter ons geholpen door een vrijwilliger met het aanbrengen van een vergoeding bij de gemeente, waardoor ik gewoon een kopje koffie met haar kon drinken en me niet met dit soort dingen bezig hoefde te houden."

"Er moet een vertrouwenspersoon in het dorp zijn die kan helpen bij het maken van verbinding. De dorpsondersteuner zorgt voor laagdrempelig contact."